

AVAL NEDİR?

Ozan Öğüt/ Avukat

Kambiyo senetlerinin tedavül yani el değiştirme, devredilebilme kabiliyetleri oldukça yüksek olduğu için senette imzası bulunanlara karşı mali güvensizlik söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla bir tür kefalet olan ve Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen aval, özel bir teminat olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu makalemizde avalin şekli, kimlerin aval verebileceği, kimlere aval verileceği, avalin hükümleri, geçerlilik şartları, sona ermesi ve kefalet ile arasındaki farklardan kısaca bahsedeceğiz.

Aval, kambiyo senetlerine özgü senet dolayısıyla borçlu olan bir kişi lehine verilen bir özel teminattır. Aval şerhi, poliçe veya alonj üzerine yazılmaktadır. Alonj, bono, çek ve poliçenin arka yüzünde işlem yapmak için yer kalmadığında, yapılacak işlemler için bono, çek veya poliçeye eklenen kâğıt parçası olup, hukuksal açıdan senet üzerine yapılmış olan işlemlerle aynı hükümlere tabidir. Senet üzerinde aval şerhi verileceği zaman ön yüze verilebileceği gibi arka yüze de verilebilir.

Aval veren kişiye avalist denmektedir. Aval “aval içindir” ibaresi ile ifade edilir ve avalist tarafından imzalanır. Ancak kambiyo senedi üzerinde “kefilim”, “kefalet içindir” gibi ibareler varsa da bu aval olarak kabul edilmektedir. Senedin ön yüzünde düzenleyenin imzası dışında bir imza bulunuyorsa hiç aval şerhi olmasına bakılmaksızın, kendiliğinden bunun aval niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.

Senette aval şerhi varsa ancak hangi kambiyo/senet borçlusu lehine bu avalin verildiği belirtilmemişse artık bu aval düzenleyen lehine verilmiş sayılır. Avale şart yazılamaz. Eğer avale şart yazılmışsa aval geçersiz olmaz; şart yazılmamış sayılır. Kısmi ciro hükümsüzdür ancak kısmi avale izin verilmiştir çünkü avalist teminat borçlusu olup, doğrudan hakkın sahibi değildir. Herkes aval verebilir. Hatta poliçeyi imzalamış olan bir kişi de teminat verebilir. Birden çok kişinin de aval vermesi mümkündür. Burada amaç aslında alacaklı açısından ek bir güvence sağlamaktır.

Avalde çok tartışılan bir husus eşin rızasının aranıp aranmayacağıdır. Kefalette eşin rızası geçerlilik sebebidir. Ancak avalin Türk Ticaret Kanunu'nda özel olarak düzenlenmesi ve kambiyo senetlerindeki tedavül kabiliyeti ve işlem güvenliği nedeniyle Yargıtay'ın kabul ettiği görüş aval de eşin rızasının aranmayacağıdır.

Avalin hükümlerini incelediğimizde ise, aval veren lehine aval verdiği borçlu gibi sorumludur. Bu sorumluluk kambiyo senedinden doğan bir sorumluluk olup, kambiyo taahhüdü niteliğindedir. Düzenleyen kişi lehine aval veren kişi düzenleyen gibi sorumludur. Düzenleyenin avalistine gidebilmek için protesto çekilmiş olup olmaması hususunda doktrinde hâkim görüş protesto çekilmiş olmasa dahi düzenleyenin avalistine gidilebileceğidir. Ancak cirantanın avalistine gidebilmek için düzenleyenin ödeme protestosunun süresi içinde çekilmiş olması gerekir.

Eğer senet geçersiz ise asıl borçlular da avalistler de borçlu olmaz. Senedin şeklen geçersiz olması halinde senet geçersiz olduğu için avalist de sorumlu olmaz. Ancak avalistin teminat altına aldığı borç, şekle ait noksandan başka bir sebepten ötürü batıl olsa da aval verenin taahhüdü geçerlidir.

Avalin sona ermesine bakacak olursak, asıl borçlu kambiyo senedinden doğan borcu öderse sona erer. Lehine aval verilen kişi borcu öderse aval sona erer. Hamilin başvuru hakkını kaybetmiş olması halinde cirantalar lehine aval veren avalistlerin borcunun da sona erdiği Yargıtay tarafından kabul edilir. Poliçenin zayi olması halinde iptal kararı veya yeniden senet düzenlenmiş olsa dahi avalistin borcu sona ermektedir.

Son olarak aval ile kefalet arasındaki farklara değinecek olursak, avalde eşin rızası aranmaz. Kefalet yazılı şekle tabidir; fakat kefaletin mutlaka asıl borç belgesine yazılması gerekmez. Aval ise muhakkak senet üzerine yazılmalıdır. Daha evvel de belirttiğimiz üzere, senedin önüne, arkasına veya alonj üzerine yazılmalıdır. Aval bağımsız bir borç niteliğinde olduğundan dolayı lehine aval verilenin borcu geçersiz bile olsa kural olarak aval geçerlidir. Kefil, asıl borçlunun ileri sürebileceği def-ileri ileri sürebilir; avalist, lehine aval verdiği kişinin şahsi defilerinden yararlanamaz. Aval veren ödemede bulunduğu, poliçeden doğan bağımsız bir hakkın maliki olur. Kefalette ise ödeyen kefil alacaklının haklarına halef olduğu için, asıl borçluya karşı öne sürülebilecek defiler ödeyen kefile karşı da ileri sürülebilmesi mümkündür.

Bu makalemizde siz değerli okurlarımıza açıklamaya çalıştığımız üzere aval, ticaret hayatında tedavül kabiliyetini ve mali güveni daha da arttırmak amacıyla kullanılan kıymetli evrak hukukuna özgü bir teminattır.